

Onderzoek

Gay and Straight Allianties op scholen: meer homotolerantie en een veiliger klimaat voor LHB-leerlingen?

Lucas Peeters¹, Daan Fettelaar², Ellen Verbakel³

¹ Faculteit der Sociale Wetenschappen, Radboud Universiteit Nijmegen

² Instituut voor Toegepaste Sociale Wetenschappen, Radboud Universiteit Nijmegen

³ Sectie Sociologie, Radboud Universiteit Nijmegen

Samenvatting

In deze studie worden de gevolgen van Gay and Straight Allianties (GSA) onderzocht voor de homotolerantie op Nederlandse middelbare scholen en voor de ervaren veiligheid van leerlingen met een lesbische, homoseksuele of biseksuele (LHB) oriëntatie. Hiertoe zijn kwantitatieve analyses uitgevoerd op basis van de Veiligheidsmonitor 2012, een landelijk onderzoek waaraan ruim 8.500 leerlingen op 42 scholen hebben deelgenomen. In de analyses is gecontroleerd voor andere vormen van beleid rondom sociale veiligheid op scholen. De resultaten tonen aan dat leerlingen op scholen met een GSA toleranter zijn ten aanzien van homoseksualiteit dan leerlingen op scholen zonder GSA. Daarnaast blijken LHB-leerlingen op scholen met een GSA de schoolcultuur vaker als homovriendelijk in te schatten. Hiermee lijken GSA-initiatieven twee van hun drie doelen te bereiken. Er is geen bewijs gevonden dat GSA's ook in hun derde doel slagen: dat LHB-leerlingen vaker op school uit de kast zouden durven komen.

Onderzoek van het Sociaal Cultureel Planbureau (Keuzenkamp, 2010) toont aan dat Nederlandse scholen stressvolle plaatsen kunnen zijn voor lesbische, homoseksuele en biseksuele (LHB) leerlingen. Veel LHB-leerlingen voelen zich onveilig en niet gesteund. Een kwart van hen ervaart dat medeleerlingen hun seksuele voorkeur niet accepteren en ongeveer de helft van de homojongeren geeft aan (ooit) behoefte te hebben gehad aan steun of hulp vanwege hun seksuele voorkeur. Veel homoseksuelen (29%) geven aan dat zij hun middelbare schoolperiode niet geschikt achtten om uit de kast te komen uit angst voor represailles. De schoolsituatie van homoseksuelen verdient daarom alle aandacht. Ook de Inspectie van het Onderwijs (2009) rapporteert dat LHB-personen in het onderwijs regelmatig geconfronteerd worden met negatieve stereotypen, scheldpartijen, sociale isolatie en allerlei andere vormen van intolerantie. De helft van de leerlingen in het voortgezet onderwijs meent dat je op school beter niet voor je homoseksualiteit uit kunt ko-

men. Uit internationaal onderzoek blijkt dat LHB-leerlingen slechter presteren op school dan heteroseksuele leerlingen (Kosciw et al., 2010; Pearson et al., 2007). Deze achterstand van LHB-leerlingen wordt vaak in verband gebracht met het gebrek aan steun door leerkrachten en leeftijdsgenoten en met de homonegativiteit die in veel scholen aanwezig is (Murdock & Bolch, 2005; Russell et al., 2001). Uit deze onderzoeken, maar ook uit het onderzoek van Buijs et al. (2009) naar homoseksualiteit op Amsterdamse scholen en het onderzoek van Felten (2008) naar de acceptatie van homoseksualiteit onder Utrechtse jongeren, blijkt dat tolerantie ten aanzien van homoseksualiteit geen algemeen gedeelde waarde is. Veel jongeren geven weliswaar aan homoseksualiteit in algemene zin te accepteren, maar zijn aanzienlijk minder tolerant als gevraagd wordt naar homoseksualiteit in hun nabijheid. Bestaand onderzoek laat kortom zien dat – ook in het doorgaans als tolerant beschouwde Nederland – de school niet altijd een veilige omgeving vormt voor LHB-leerlingen.

Een veilig schoolklimaat is in de ogen van de Nederlandse regering echter de basis van waaruit leerlingen zich ontwikkelen en van waaruit leraren hun onderwijs vormgeven. In de Kamerbrief getiteld 'Hoofdlijnen emancipatiebeleid: vrouwen- en homo-emancipatie 2011-2015' zet de regering het beleid uiteen voor de emancipatie van lesbische vrouwen, homoseksuele

L. Peeters, MSc, beleidsmedewerker

D. Fettelaar, MSc, onderzoeker

Dr. E. Verbakel, universitair docent

Correspondentie: L. Peeters, E: ljmpeeters@hotmail.com

mannen, biseksuelen en transgenders in de periode 2011-2015 (Tweede Kamer, 2011). Doel van het emancipatiebeleid is de veiligheid van seksuele minderheden, ook op scholen, te vergroten.

Een reeds bestaand project dat de veiligheid voor LHB-leerlingen wil verbeteren op middelbare scholen is de Gay and Straight Alliantie (GSA). Een Gay and Straight Alliantie is een groep van jonge homo- en heteroleerlingen die homoseksualiteit zichtbaar en bespreekbaar maakt. Het wordt gekenmerkt door een bottom-up benadering: leerlingen en docenten gaan zelf het gesprek aan over seksuele diversiteit op school en bepalen ook zelf hoe ze dat doen. Het idee daarachter is dat zij hun eigen school(cultuur) het beste kennen en daarom het beste het gesprek met hun medeleerlingen en docenten kunnen voeren (Fetner & Kush, 2008). Uit internationale onderzoek blijkt dat het kennen van LHB-personen het hebben van negatieve attitudes jegens homoseksualiteit vermindert (Collier et al., 2012; Herk & Mc-Lemore, 2013) en mensen meer geneigd maakt om op te komen voor LHB-rechten (Fingerhut, 2011). Een GSA zorgt voor ontmoetingskansen tussen heteroleerlingen en LHB-leerlingen en zou op deze manier negatieve attitudes kunnen tegengaan. Tevens blijkt uit eerder onderzoek dat de schoolcontext een relevante plek is om de veiligheid en welzijn van LHB-jongeren te vergroten (Mustanski et al., 2014; Sandfort et al., 2010). GSA's kunnen hierbij een belangrijke rol spelen.

Het idee van GSA's is afkomstig uit de Verenigde Staten, waar de eerste groep in 1988 begon. In Nederland zijn GSA's sinds 2009 actief. In de eerder aangehaalde Hoofdlijnenbrief emancipatiebeleid 2011-2015 (Tweede Kamer, 2011) is opgenomen dat de GSA-aanpak in Nederland gestimuleerd gaat worden om zo de sociale acceptatie in het onderwijs te verhogen. Het COC heeft een coördinerende rol bij het opzetten van GSA's op scholen. Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft in de jaren 2012 en 2013 projectsubsidies verleend aan het COC (€ 200.000 per jaar) voor het stimuleren van de GSA-aanpak (Tweede Kamer, 2012).

Het doel van GSA's is driedelig. Een eerste doel is het laten afnemen van negatieve houdingen tegen en discriminatie van homoseksuele personen. Hiertoe richten ze zich op informatieverschaffing aan alle jongeren; er wordt namelijk vanuit gegaan dat discriminatie en vooroordelen vaak voortkomen uit onwetendheid. Ten tweede probeert een GSA ervoor te zorgen dat er een positieve sfeer ontstaat op school, waar leerlingen en leraren zich ongeacht hun seksuele geaardheid welkom en geaccepteerd voelen. Ten derde willen de GSA's bereiken dat LHB-leerlingen zich gesterkt en veilig voelen, en makkelijker voor hun geaardheid durven uit te komen (Van der Velden, 2011; Goodenow, Szalacha, & Westheimer, 2006; Lee, 2002).

Dit onderzoek heeft tot doel na te gaan in hoeverre GSA's bijdragen aan het bereiken van deze doelen. Uit Amerikaans onderzoek blijkt dat de GSA-aanpak veel-

belovend is. Zo voelen LHB-leerlingen zich comfortabeler over hun geaardheid en behalen daarnaast betere studieresultaten op GSA-scholen (Lee, 2002). Ook zijn de leerlingen op GSA-scholen over het algemeen gezonder dan leerlingen op scholen zonder GSA (Po-teat et al., 2013). Tot op heden is er geen onderzoek gedaan naar de resultaten van GSA's in Nederland. Onze onderzoeksvraag luidt als volgt: Zijn er verschillen tussen middelbare scholen met een Gay and Straight Alliantie (GSA) en middelbare scholen zonder een GSA wat betreft: a) de mate van tolerantie ten opzichte van homoseksualiteit; b) de mate waarin LHB-leerlingen hun schoolklimaat als homovriendelijk inschatten; c) de mate waarin LHB-leerlingen uit de kast durven te komen?

Methode

Data

Wij hebben gebruik gemaakt van de Veiligheidsmonitor 2012 (Witvliet et al., 2012). In opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft het Instituut voor Toegepaste Sociale Wetenschappen van de Radboud Universiteit Nijmegen vragenlijsten afgenomen in het primair (speciaal) onderwijs en in het voorgezet (speciaal) onderwijs onder leerlingen, personeel en leidinggevenden van scholen. Wij beperken ons tot middelbare scholen, omdat er op basisscholen geen GSA's actief zijn. Van alle scholen (N=1.855) bleken er 45 bereid deel te nemen. Op deze scholen is in de periode mei tot en met juli 2012 bij 8.827 leerlingen een vragenlijst afgenomen. De scholen in onze steekproef zijn representatief voor de populatie middelbare scholen in Nederland wat betreft mate van verstedelijking. De verdeling naar onderwijstype bleek gedeeltelijk af te wijken van die in de landelijke populatie. In de beschrijvende analyses is daarom een weging toegepast op het opleidingsniveau van de leerling. Bij drie scholen ontbrak informatie omdat de leidinggevenden of de leerlingen geen vragenlijst hadden ingevuld. Deze scholen zijn niet meegenomen in onze analyse: in onze steekproef zaten dus 42 scholen. Leerlingen met een ontbrekende waarde op minstens één afhankelijke variabele zijn niet meegenomen. In totaal hebben we de informatie geanalyseerd van 8.580 leerlingen en van een subset van 321 LHB-leerlingen.

Metingen

De onafhankelijke variabele is de aan- of afwezigheid van een *Gay and Straight Alliantie* op de school. Deze informatie is niet opgenomen in de Veiligheidsmonitor 2012. Voor het verkrijgen van deze informatie over scholen is het COC Nederland benaderd, aangezien zij ondersteuning bieden aan leerlingen en docenten die een GSA willen opzetten. Het COC heeft een lijst verschaft van scholen die ooit een GSA-startpakket hebben aangevraagd. De 20 scholen op deze lijst die in onze steekproef voorkwamen zijn maximaal tweemaal per e-mail (via het algemene e-mailadres van de

school), en vervolgens zo nodig telefonisch benaderd om na te gaan of ze ook daadwerkelijk een GSA hebben opgericht en of deze GSA actief was in de periode vóórdat de Veiligheidsmonitor werd afgenomen. Zeven scholen bleken aan deze voorwaarden te voldoen, de overige 13 niet. De 22 scholen in onze steekproef die geen GSA-startpakket hebben opgevraagd bij het COC worden verondersteld geen GSA te hebben. Omdat het COC een landelijke sturende rol heeft en door de overheid financieel gesteund wordt voor het GSA-initiatief, vinden we dit een redelijke assumptie. Leerlingen of personeelsleden die met het idee rondlopen een GSA te starten zullen dit volgens ons altijd via het COC doen. In totaal hebben 7 van de 42 scholen (16,7%) in onze steekproef een GSA.

De eerste afhankelijke variabele is *tolerantie ten opzichte van homoseksualiteit* van leerlingen. Deze werd bepaald door de gemiddelde score van de reacties op vier stellingen uit de Veiligheidsmonitor: 'Homoseksuele jongens mogen mijn vriend zijn', 'Lesbische meisjes mogen mijn vriendin zijn', 'Als ik les zou krijgen van een homoseksuele leraar vind ik dat in orde' en 'Als ik les zou krijgen van een lesbische lerares vind ik dat in orde'. Antwoordcategorieën varieerden van 'helemaal mee oneens' (1) tot 'helemaal mee eens' (5). De gemiddelde score bedraagt 3,76 en de standaarddeviatie is 1,02. De betrouwbaarheid van de schaal is goed: de Cronbach's alpha bedraagt 0,84.

De tweede afhankelijke variabele is *inschatting van de homovriendelijkheid van de schoolcultuur* door LHB-leerlingen. We classificeerden de inschatting van de schoolcultuur als onvriendelijk als één of beide antwoorden op de volgende vragen negatief zijn: 'Een jongen op jouw school is homoseksueel. Kan hij dat op school eerlijk vertellen?' en 'Een meisje op jouw school is lesbisch. Kan zij dat op school eerlijk vertellen?' (46,4%). Als beide vragen zijn beantwoord met 'ja, maar alleen tegen vrienden', 'ja, alleen in mijn klas' of 'ja, tegen iedereen op school, wordt dit geclassificeerd als vriendelijk (53,6%).

De derde afhankelijke variabele betreft *het uit de kast durven komen van LHB-leerlingen op school*. Leerlingen is gevraagd: 'Stel dat jij zelf lesbisch of homoseksueel bent. Durf jij dat op school eerlijk te vertellen?'. De antwoorden (categorieën waren identiek aan die van de vraag over de homovriendelijkheid op school) zijn gedichotomiseerd (55,4% durft dit wel, 44,6% durft dit niet). Omdat deze vraag geschikt moest zijn om aan alle leerlingen voor te leggen, verwijst het naar een hypothetische situatie en meet het strikt genomen niet daadwerkelijke openheid over seksuele oriëntatie.

De tweede en derde afhankelijke variabele hebben we alleen bij LHB-leerlingen geanalyseerd. Hiervoor was het voor het onderzoek nodig de *seksuele oriëntatie* van de leerling te achterhalen. Deze werd gemeten door het antwoord dat jongens (meisjes) gaven op de vraag 'Ik zou verliefd kunnen worden op een jongen (meisje)'. Leerlingen die hierop '(helemaal) mee

eens' antwoordden, werden gezien als LHB-leerlingen (3,8%); leerlingen die '(helemaal) oneens' antwoordden, werden gezien als heteroleerlingen (92,8%). Een derde categorie werd gevormd door leerlingen die 'niet eens/niet oneens' geantwoord hebben.

Voor het correct vaststellen van een effect van GSA's was het essentieel dat uitgesloten werd dat het verband tussen het actief zijn van een GSA en de afhankelijke variabelen in werkelijkheid toegeschreven kon worden aan andere kenmerken van scholen. Het is niet ondenkbaar dat het bepaalde typen scholen zijn waar een GSA opgericht wordt. Als dit tevens de scholen zijn die al hoog scoren op tolerantie, homovriendelijke cultuur en het aandeel LHB-leerlingen dat uit de kast durft te komen, zouden we ten onrechte kunnen concluderen dat een GSA tot positieve uitkomsten leidt. We hebben daarom belangrijke andere schoolkenmerken opgenomen in de analyse om deze vorm van selectiviteit zoveel mogelijk te voorkomen. Het betreft de aanwezigheid van preventief beleid ten aanzien van respect voor LHB-geaardheid op school, een veiligheidsplan, een pestprotocol en scholing van leraren op het gebied van sociale veiligheid. Deze informatie is gevraagd aan de schoolleiding en kon beantwoord worden op een vijfpuntsschaal variërend van 'niet' tot 'geheel'. Daarnaast controleerden we voor de denominatie van de school, onderwijskundige richting en het aantal leerlingen.

Tot slot hebben we gecontroleerd voor verschillen tussen scholen in de samenstelling van leerlingpopulaties. Dit deden we door de volgende kenmerken in de analyse op te nemen die zijn gemeten op het niveau van de leerling: geslacht (50,8% jongen; 49,2% meisje), etniciteit (77,5% autochtoon; 22,5% allochtoon), religieusiteit (50,8% niet gelovig; 49,2% gelovig), opleidingsniveau ouders (18,7% laag; 33,0% gemiddeld; 18,2% hoog; 30,1% onbekend), onderwijstype (3,5% speciaal; 2,7% praktijkonderwijs; 40,4% brugklas 1-2; 20,6% vmbo; 32% havo/vwo; 0,7% anders) en leeftijd (gemiddeld 14,09 jaar).

Analysemethode

Om te controleren voor achterliggende leerlingen- en schoolkenmerken hebben we gebruik gemaakt van meervoudige regressieanalyse. Onze data kenmerkten zich door een geneste structuur: leerlingen zijn ingebed in scholen. Een multiniveau-analyse houdt rekening met deze structuur en voorkomt daarmee onderschatting van de standaardfouten. Multiniveau-analyse, met leerlingen (N=8.580) op het lagere niveau en scholen (N=42) op het hogere niveau, is toegepast voor de beantwoording van de eerste onderzoeksvraag over de samenhang tussen GSA's en de mate van tolerantie ten aanzien van homoseksualiteit van leerlingen. Voor het beantwoorden van de tweede en derde onderzoeksvraag over de samenhang tussen GSA' en de inschatting van LHB-leerlingen van de homovriendelijkheid van de schoolcultuur en de mate waarin LHB-

leerlingen zeggen uit de kast te durven komen, zijn de aantallen respondenten (N=321) te klein om een multiniveau-analyse uit te voeren. Gezien het dichotome meetniveau van deze twee afhankelijke variabelen, hebben we hiervoor gebruik gemaakt van logistische regressie-analyse.

Resultaten

Beschrijving verschillen tussen scholen met en zonder GSA
Tabel 1 toont verschillen tussen scholen met en zonder GSA op de afhankelijke en controlevariabelen. Deze verschillen zijn nog niet gecontroleerd voor andere schoolkenmerken en de samenstelling van de leerlingpopulatie. Uit deze bivariate analyse blijkt dat leerlingen op een middelbare school met een GSA een positievere houding hebben ten opzichte van homoseksualiteit dan leerlingen op een school zonder een GSA. Het verschil in gemiddelden bedraagt 0,17 (op een schaal van 1 tot 5) en is statistisch significant. LHB-leerlingen die op een school zitten met een GSA schatten de homovriendelijkheid van de schoolcultuur positiever in dan LHB-leerlingen die op een school zitten zonder een GSA. Zo schat 73,1% van de LHB-leerlingen op een GSA-school de schoolcultuur homovriendelijk in; op scholen zonder een GSA is dit percentage een stuk lager, namelijk 51,9%. Dit verschil is statistisch significant. Tot slot lijken LHB-leerlingen op scholen met een GSA aan te geven dat ze eerder uit de kast zouden

durven te komen (61,5%) dan LHB-leerlingen op scholen zonder een GSA (54,9%), maar dit verschil is niet statistisch significant.

Gecontroleerde effect van GSA's

In Tabel 2 worden de resultaten van de multivariate analyses weergegeven. Hierin zien we het netto effect van een GSA, onafhankelijk van de effecten van de overige school- en leerlingkenmerken in het model. In het eerste model wordt gekeken naar het gecontroleerde effect van GSA's op de houding ten aanzien van homoseksualiteit van de leerling. Leerlingen die op een middelbare school zitten met een GSA hebben een positievere houding ten aanzien van homoseksualiteit dan leerlingen die geen GSA op school hebben. Het gecontroleerde effect bedraagt 0,32: onafhankelijk van de invloed van alle andere kenmerken, scoren leerlingen op een GSA-school gemiddeld 0,32 hoger op de tolerantieschaal (die loopt van 1 tot 5) dan leerlingen op een school zonder GSA. Rekening houdende met de standaard deviatie van de afhankelijke variabele (1,02), kunnen we spreken van een klein significant effect (effectgrootte is $0,32/1,02=0,31$).

In het tweede model wordt het gecontroleerde effect gepresenteerd van GSA's op de inschatting van de homovriendelijkheid van de schoolcultuur. LHB-leerlingen die op een school zitten met een GSA hebben 2,61 keer zo veel kans om de homovriendelijkheid van

Tabel 1. *Versillen tussen scholen zonder en met een GSA (gewogen naar opleidingsniveau van leerlingen)*

		Geen GSA op school		Wel GSA op school		Verschil
		n	M of %	n	M of %	
Alle leerlingen	Houding t.o.v. homoseksualiteit van leerling (1-5)	7.453	3,74	1.132	3,91	*** ^a
LHB-leerlingen	Inschatting schoolcultuur LHB-leerling					
	Niet homovriendelijk	148	46,4%	7	26,9%	** ^b
	Wel homovriendelijk	160	53,6%	19	73,1%	
LHB-leerling durft uit de kast te komen	Niet	139	44,6%	10	38,5%	ns ^b
	Wel	169	55,4%	16	61,5%	
Scholen	Onderwijsrichting					
	Regulier onderwijs	28	80,0%	5	71,4%	ns ^b
	Niet-regulier onderwijs	7	20,0%	2	28,6%	
	Denominatie					
	Openbaar	5	14,3%	3	42,9%	
	Religieus	19	54,3%	1	14,3%	* ^b
	Anders	11	31,4%	3	42,9%	
	Aantal leerlingen	35	620	7	372	* ^a
	Preventief beleid t.a.v. respect voor LHB-geaardheid op school (1-5)	35	2,63	7	3,00	ns ^a
	Veiligheidsplan op school (1-5)	35	3,80	7	3,86	ns ^a
Pestprotocol op school (1-5)	35	3,31	7	3,43	ns ^a	
Scholing leraren sociale veiligheid op school (1-5)	35	3,46	7	3,14	ns ^a	

^{ns} niet significant; * $p < 0,10$; ** $p < 0,05$; *** $p < 0,01$ (tweezijdige toetsing)

^a Significantie van verschil in gemiddelden vastgesteld met t-toets

^b Significantie van groepsverschillen vastgesteld met chi-kwadraattoets

de schoolcultuur positief in te schatten dan leerlingen zonder een GSA op school. Dit effect is groot en statistisch significant.

In het laatste model is het gecontroleerde effect weergegeven van GSA's op het uit de kast durven komen van LHB-leerlingen. LHB-leerlingen die op een middelbare school zitten met een GSA geven 2,17 keer zo vaak aan dat ze uit de kast zouden durven te komen dan LHB-leerlingen zonder een GSA op school. Ook dit effect van GSA lijkt substantieel, maar bereikt niet het niveau van statistische significantie.

Resultaten controlevariabelen

Ter verkrijging van extra inzicht in de relatie tussen

schoolkenmerken en de uitkomstmaten presenteren we enkele relevante resultaten ten aanzien van de controlevariabelen die het schoolbeleid op het gebied van sociale veiligheid meten (Tabel 2). Op scholen waar in sterkere mate een veiligheidsplan aanwezig is wordt de homovriendelijkheid van de schoolcultuur door LHB-leerlingen vaker positiever ingeschat. Echter, op scholen waar een pestprotocol aanwezig is, vinden LHB-leerlingen de schoolcultuur vaker homo-onvriendelijk en zeggen ze minder vaak dat ze uit de kast zouden durven komen; ook de algemene tolerantie op deze scholen is lager. De tolerantie is weliswaar hoger als er meer scholing is voor leraren op het gebied van sociale veiligheid, maar tegelijkertijd zouden LHB-leerlingen

Tabel 2. Gecontroleerd effect van GSA op school voor 1) houding t.o.v. homoseksualiteit bij alle leerlingen en 2a) inschatting van homovriendelijkheid van de schoolcultuur en 2b) uit de kast durven komen bij LHB-leerlingen.

	Alle leerlingen (n=8.580)		LHB-leerlingen (n=321)			
	Model 1 Tolerantie t.a.v. homoseksualiteit (1-5) ^a		Model 2a Inschatting homo- vriendelijkheidschool- cultuur (0=onvriendelijk / 1=vriendelijk) ^b		Model 2b Uit de kast durven komen (0=niet dur- ven / 1=wel durven) ^b	
	MI-regressie-coëf- ficiënt	S.E.	Odds ratio	S.E.	Odds ratio	S.E.
Intercept	3,32***	0,32	0,22	1,81	47,38**	1,90
GSA op school (ref.=geen GSA)						
Wel GSA	0,32***	0,11	2,61*	0,55	2,17	0,54
Geslacht (ref.=jongen)						
Meisje	0,46***	0,02	1,46	0,25	1,05	0,26
Etniciteit (ref.=autochtoon)						
Allochtoon	-0,33***	0,03	0,56*	0,30	1,61	0,32
Religiositeit (ref.=niet gelovig)						
Wel gelovig	-0,13***	0,03	0,85	0,26	0,68	0,28
Opleidingsniveau ouders (ref.=laag)						
Gemiddeld	0,05*	0,03	1,06	0,36	1,32	0,37
Hoog	0,14***	0,04	0,92	0,41	0,81	0,40
Onbekend	-0,04	0,03	1,00	0,38	0,32***	0,40
Onderwijstipe leerling (ref.=speciaal onderwijs)						
Praktijkonderwijs	-0,09	0,10	4,76**	0,73	0,54	0,70
Brugklas 1-2	0,19***	0,07	3,58**	0,59	0,79	0,52
Vmbo	0,25***	0,08	4,81**	0,67	1,41	0,62
Havo/vwo	0,38***	0,08	6,54***	0,68	1,45	0,60
Anders	-0,17	0,13	-	-	-	-
Leeftijd	-0,01*	0,01	0,90	0,09	0,84*	0,10
Denominatie school (ref.=openbaar)						
Religieus	-0,23	0,15	3,06*	0,63	3,73*	0,68
Anders	-0,06	0,14	1,47	0,61	0,97	0,66
Onderwijskundige richting school (ref.=regulier)						
Niet-regulier	0,20	0,12	0,80	0,55	0,97	0,58
Aantal leerlingen / 100	0,02*	0,01	0,93**	0,04	1,00	0,04
Preventief beleid t.a.v. respect voor LHB- geaardheid op school	-0,02	0,05	1,24	0,17	0,92	0,17
Veiligheidsplan op school	0,07	0,05	2,19***	0,26	1,31	0,25
Pestprotocol op school	-0,09**	0,04	0,73**	0,14	0,70**	0,14
Scholing leraren sociale veiligheid op school	0,08*	0,04	0,74	0,19	0,64**	0,20

^a De (ongestandaardiseerde) effecten volgen uit het lineair multi-niveau regressiemodel waarbij (school)intercepten random zijn geschat.

^b Geschatte effecten (odds ratio's) volgen uit het logistisch regressiemodel.

* $p < 0,10$; ** $p < 0,05$; *** $p < 0,01$ (tweezijdige toetsing)

op deze scholen minder vaak uit de kast durven te komen.

Discussie

Dit onderzoek biedt inzicht in de resultaten van Gay and Straight Alliances op middelbare scholen in Nederland. Op basis van grootschalige interviewdata uit de Veiligheidsmonitor 2012, met uitvoerige controle voor overig schoolbeleid gericht op sociale veiligheid, kan geconcludeerd worden dat de resultaten van GSA's veelbelovend lijken voor twee van de drie gestelde doelen. Het eerste doel van GSA's om de houding van leerlingen ten opzichte van homoseksualiteit te verbeteren wordt bereikt. Uit ons onderzoek bleek dat leerlingen met een GSA op school toleranter zijn ten aanzien van homoseksualiteit dan leerlingen op een school zonder GSA. Ook het tweede doel, te weten het zorgen voor een positievere sfeer op school waar iedereen zich ongeacht seksuele geaardheid geaccepteerd voelt, wordt behaald. LHB-leerlingen schatten de homovriendelijkheid van de schoolcultuur positiever in op scholen met een GSA in vergelijking met scholen zonder GSA. Wat betreft het derde doel - zorgen dat LHB-leerlingen zich gesterkt en veilig voelen en makkelijker voor hun geaardheid durven uit te komen – laten de resultaten niet zien dat LHB-leerlingen op scholen met een GSA vaker uit de kast zouden durven komen dan leerlingen op scholen zonder GSA.

De oorzaak voor het ontbreken van een significant effect van GSA's op het uit de kast durven komen (ondanks een hoge odds-ratio) kan liggen in de kleine groep LHB-leerlingen en GSA-scholen in onze dataset. In vervolgonderzoek zou het daarom nuttig zijn meer scholen te betrekken in onderzoek naar de GSA-aanpak. Mogelijk is dan ook een vergelijking te maken met andere projecten die een verbeterde omgang met seksuele diversiteit op scholen nastreven. Een longitudinale opzet is daarbij aan te raden om effecten op ontwikkelingen in opvattingen over homoseksualiteit en ervaringen van LHB-leerlingen te onderzoeken. Strikt genomen kunnen we met cross-sectionele data namelijk niet spreken van een causale invloed van GSA's. We menen echter dat we sterke controlevariabelen hebben, zodat het niet heel waarschijnlijk is dat er nog andere variabelen in het spel zijn die zowel bepalen of scholen een GSA opzetten, als zorgen voor homotolerantie en positieve uitkomsten voor LHB-leerlingen.

Onze resultaten laten tevens zien dat de positie van homoseksuelen niet altijd gunstiger is op scholen die juist relatief veel aandacht hebben voor sociale veiligheid (bijvoorbeeld op scholen met een pestprotocol of waar leraren geschoold worden op het gebied van sociale veiligheid), hetgeen suggereert dat veiligheidsbeleid wellicht tevens een gevolg is van een minder veilig klimaat. De gevolgen van GSA's – ook een voorbeeld van beleid ter verbetering van de sociale veiligheid – lijken desalniettemin positief. In het licht van het emancipatiebeleid waarin ten doel gesteld is LHB-per-

sonen meer veiligheid te bieden, vormen GSA's daarom een beloftevolle weg.

Literatuur

- Buijs, L., Hekma, G., & Duyvendak, J. (2009). *Als ze maar van me afblijven: Een onderzoek naar antihomoseksueel geweld in Amsterdam*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Collier, K., Bos, H., & Sandfort, T. (2012). Intergroup contact, attitudes toward homosexuality, and the role of acceptance of gender non-conformity in young adolescents, *Journal of Adolescence*, *35*, 899-907.
- Felten, H. (2008). *Als een homo om je valt...: Acceptatie van homoseksualiteit onder Utrechtse (hetero)jongeren*. Utrecht: MOVISIE.
- Fetner, T., & Kush, K. (2008). Gay-Straight Alliances in high schools: Social predictors of early adoption, *Youth & Society*, *40*, 114-130.
- Fingerhut, A. (2011). Straight allies: What predicts heterosexuals' alliance with the LGBT community? *Journal of Applied Social Psychology*, *41*, 2230-2248.
- Goodenow, C., Szalacha, L., & Westheimer, K. (2006). School support groups, other school factors, and the safety of sexual minority adolescents, *Psychology in the Schools*, *43*, 573-589.
- Herek, G., & McLemore, K. (2013). Sexual prejudice, *Annual Review of Psychology*, *64*, 309-333.
- Inspectie van het Onderwijs (2009). *Weerbaar en divers: Onderzoek naar seksuele diversiteit en seksuele weerbaarheid in het onderwijs*. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.
- Keuzenkamp, S. (Red.) (2010). *Steeds gewoner, nooit gewoon: Acceptatie van homoseksualiteit in Nederland*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Kosciw, J., Greytak, E., Diaz, E., & Bartkiewicz, M. (2010). *The 2009 national school climate survey. The experiences of lesbian, gay, bisexual and transgender youth in our nation's schools*. New York: GLSEN.
- Lee, C. (2002). The Impact of Belonging to a High School Gay/Straight Alliance, *The High School Journal*, *85*, 13-26.
- Murdock, T., & Bolch, M. (2005). Risk and protective factors for poor school adjustment in lesbian, gay, and bisexual (LGB) high school youth: Variable and person-centered analyses, *Psychology in the Schools*, *42*, 159-172.
- Mustanski, B., Birkett, M., Greene, G., Hatzenbuehler, M., & Newcomb, M. (2014). Envisioning an America without sexual orientation inequities in adolescent health, *American Journal of Public Health*, *104*, 218-225.
- Pearson, J., Muller, C., & Wilkinson, L. (2007). Adolescent same-sex attraction and academic outcomes: The role of school attachment and engagement, *Social Problems*, *54*, 523-542.
- Poteat, V., Sinclair, K., DiGiovanni, C., Koenig, B., & Russell, S. (2013). Gay-Straight alliances are associated with student health: a multischool comparison of LGBTQ and heterosexual youth, *Journal of Research on Adolescence*, *23*, 319-330.
- Russell, S., Seif, H., & Truong, N. (2001). School outcomes of sexual minority youth in the United States: Evidence from a national study, *Journal of Adolescence*, *24*, 111-127.
- Sandfort, T., Bos, H., Collier, K., & Metselaar, M. (2010). School Environment and the Mental Health of Sexual Minority Youths: A Study Among Dutch Young Adolescents, *American Journal of Public Health*, *100*, 1696-1700.
- Tweede Kamer (2011). Hoofdlijnen Emancipatiebeleid: vrouwen- en homo-emancipatie 2011-2015. *Kamerbrief 08-04-2011*.
- Tweede Kamer (2012). Emancipatiebeleid. Verslag houdende lijst van vragen en antwoorden inzake de tweede voortgangsrapportage emancipatiebeleid. *Tweede Kamer*, *30420*.

Van der Velden, C. (2011). *Gay Straight Alliance: Een kwalitatief onderzoek naar de impact van GSA's op scholen in Nederland*. Utrecht: NJR het Bureau.

Witvliet, M., Tillaart, J. van den, Bergen, K. van, Mooij, T., Fettelaar, D., Wit, W. de & Vierke, H. (2012). *Sociale veiligheid in en rond scholen. Primair onderwijs 2010-2012; Voortgezet onderwijs 2006-2012*. Amsterdam / Nijmegen: Regioplan / ITS.

Summary

Gay and Straight Alliances on secondary schools: higher levels of tolerance and more secure school climates for LGB pupils?

This study evaluates the effect of Gay and Straight Alliances (GSAs) on tolerance towards homosexuality and on perceived security of gay, lesbian and bisexual (GLB) pupils in Dutch secondary schools. This study is based on quantitative analyses of large-scale interview data retrieved from the *Veiligheidsmonitor* (National School Safety Monitor) 2012, including data of over 8,500 pupils in 42 schools. Important other school policies concerning safety have been taken into account in the analyses. The results show that pupils at schools with a GSA are more tolerant towards homosexuality than those at schools without a GSA. In addition, GLB pupils at schools with a GSA perceive the school climate more often as gay-friendly. GSA initiatives appear to fulfill two of their three goals. No evidence has been found that GSAs also fulfill their third goal: GLB pupils are less afraid to have their coming out at a GSA-school.

Keywords: homosexuality, tolerance, secondary schools; GLB pupils, Gay and Straight Alliances

Trefwoorden: homoseksualiteit, tolerantie, middelbare scholen, LHB-leerlingen, Gay and Straight Alliantie